

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש.....1
- ב. אונס ... הצער ... אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס.....2
- ג. נכי חיה.....4
- ד. שמו דקלא אנב קמינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ברקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא ברקלא פרסאה.....4
- ה. כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אבדה כתובתה.....5
- ו. פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים.....7
- ז. המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב ... בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא.....7
- ח. השולח את הבערה ביד חרש שוטא וקמן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב.....9
- ט. אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב.....10
- י. בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין.....10
- יא. לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו.....11

דף נט.

א. לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו

להקדש

כבר התבאר במסכת גיטין דף מח: מט. ולעיל דף ו: ששלושה סוגי קרקעות נאמרו בגביית תשלומים. "עידית" – קרקע מעולה ומשובחת, "בינונית" – קרקע ממוצעת באיכותה, "זיבורית" – קרקע כחושה וגרועה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ומדכתיב בניזקין (שמות כב פסוק ד) מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם, ומשמעות פשטיה דקרא משמע שזה שמשלם דהיינו המזיק¹ ישלם מיטב שדהו שיש לו, וכיון שאמרה התורה לתת לניזק מן המוטב שבנכסי המזיק, אמרו חז"ל² שאם רוצה הניזק מטלטלי וי"א³ שצריך המזיק ליתן לו, שכל דבר שקרוב למעות נחא ליה לניזק וצריך ליתן לו, והיינו מטלטלים⁴. וי"א⁵ שיד המזיק על העליונה, שאף אם יש לו כסף או מטלטלי, אם ירצה לשלם בקרקע צריך הניזק לקבלו, אך שיתן לו מעידית שבנכסיו.

לפיכך כשהבית דין נזקקין להגבות לניזק מנכסי המזיק, רואין אם יש לו מטלטלין, אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו⁶, אלא יתן לו מטלטלין, ואם לא היו לו מטלטלין כלל או שלא היו לו מטלטלין כנגד כל הנזק, גובין השאר מן הקרקע מן המעולה שבנכסי המזיק⁷ דמיטב שדהו כתיב, ואפילו היתה זיבורית של מזיק טובה בעידית של ניזק אינו מקבל ממנו הזיבורית, אלא מגבין לו מעידית שבנכסי המזיק.

וכל זמן שימצא מטלטלין ואפילו סובין אין נזקקין לקרקע, אולם במטלטלין אפילו יש לו מטלטלי של כסף יכול לפורעו אפילו בסובין, שבמטלטלי כל דבר מיטב הוא, ושמין אותו כמו שיכול למוכרו מיד ובמקומו.

ב. אונס ... הצער ... אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת

באונס

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ תיט א

² ב"ק ז:

³ ב"י ולבוש שם, וכדעתם נקט בש"ך שם ב, ועיין תרומת הכרי שהביא ראייה לדבריו

⁴ דמטלטלי מיטב הוא דאי לא מזדבן בהאי מתא מזדבן במתא אחריתי משא"כ בקרקע

⁵ סמ"ע שם א

⁶ לשיטת הסמ"ע הנזכר משום דמסתמא נחא למזיק לשלם במטלטלין מבקרקעות שהוא בר קיימא, ומשום"ה קאמר כשב"ד נזקקין משלמין מהמטלטלין, ולמדונו דאף אם אין המזיק לפנינו לגלות דעתו לשלם במטלטלים, אמרינן דמסתמא נחא למזיק לשלם ממטלטלים, ואף אם הניזק צועק לשלם לו מקרקעות כמשמעות הקרא ממיטב שדהו, אין ב"ד שומעין לו.

⁷ עיין פתחי תשובה שם א שהביא מהידושי הגאון רע"ק איגר זצ"ל בגיטין מ"ח ע"ב [ד"ה המוציא] שכתב דנראה לו דהיינו אותן נכסים שהיה לו בשעה שהזיק דחל החיוב לשלם ממיטב שלו, אבל למה שקונה אחר שהזיק קודם העמדה בדין, אף דצריך לשלם מהם בתורת מיניה כו' [כדאיתא בב"ב דף קנ"ו ע"א], מ"מ ליכא עליהו דין תשלומי מיטב כו', ומסיים דצ"ע לדינא ע"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת כתובות דף לט. שהמאנס⁸ או מפתה בתולת ישראל והיא מבת שלש שנים ויום אחד ואילך שביאתה ביאה ואין בתולותיה חוזרים, עד שלא תיבגר קונסין אותו חמשים סלעים כסף בין אם היא בת גדול שבישראל בין היא בת קטן שבישראל, ודין חמשים סלעים הללו הם קנס על המעשה הרע שעשה, אבל מלבד זה צריך ליתן לה במפותה בושת ופגם, אבל לא צער שאין למפותה צער, אבל לאנוסה שיש לה צער צריך ליתן לה גם צער, וחייב לישאנה. ובושת משלם אפילו אם היתה בעולה⁹.

ובמפותה¹⁰ אינו חייב לישאנה, אך אם נשאה המפתה¹¹ אינו צריך ליתן קנס. וכותב לה כתובה כמו לשאר הבתולות¹².

וכבר התבאר לעיל דף כט: שדין אונס¹³ ומפתה דנין אותו בשלשה דיינין כמו בכל דיני ממונות, שצריכים שלשה, ובלבד שיהיו סמוכין בארץ ישראל. ובימינו שאין סמיכה, אין דנים דיני קנסות.

אולם כדי שלא יהו ישראל פרוצין וכדי שלא יהא חוטא נשכר, נהגו חכמים האחרונים לנדותו עד שיפייס בריצו ובממון את את הנאנסת או המפותה ואת אביה, וכשרואין ב"ד שנותן קרוב לשיעור החיוב די, וכן אם מרעה בדברים ונתרעו לא איכפת לו.

⁸ שו"ע ונו"כ קעז א

⁹ ב"ש אבהע"ז קעז א

¹⁰ רמ"א ונו"כ שם

¹¹ עיין במל"מ פ"א מה' נערה דין ג' שנסתפק היכא דפיתה אשה האסורה לו ועבר וכנסה אם תועיל לו כניסתו זו ליפטר מהקנס או דילמא כיון דכופין אותו להוציא לא מיפטר מהקנס. והאריך בזה ומסיק דהדין דין אמת דכל היכא דקדושין תופסין אם עבר וכנסה אהני מעשיו ונפטר מהקנס. וכ' עוד ואני מסתפק באונס יבמה לשוק ועבר וכנסה מהו כיון דבעניותינו צריכה גט מספק דלא ידעינן אם קדושין תופסין בה או לא. ואם אין קדושין תופסין פשיטא דלא אהני מעשיו כלל וחייב הוא בקנס וא"כ כיון דפשיטא דהיה חייב בודאי בקנס וספק אם בכניסה זו נפטר הוי כברי בחיובא וספק בחזרה דקיי"ל דחייב ומ"מ דעתי נוטה דפטור עכ"ל ע"ש:

¹² במור שם וברמב"ם פ"ח מנערה ה"ג ועיין במל"מ שם שהאריך בטעם הדבר והביא שדעת התוספות ורבינו יונתן דכתובות המפותה הוא מנה כשאר כל הבעולות אך מלשון רש"י בחומש פ' משפטים בפסוק מהור ימהרנה כו' משמע שגזירת הכתוב הוא שיעשה במפותה זו כתובת בתולה כשישאנה וכ' דאפשר לומר שזהו ג"כ טעם הרמב"ם ואף שהרמב"ם סובר שאפי' כתובת בתולה אינה מד"ת רק מד"ס כמ"ש בפ"י מה' אישות מ"מ י"ל דגז"כ הוא שמפותה זו לא יגרע כחה משאר בתולות הכשירות הכל לפי מנהג הבתולות וממילא כשתיקנו חז"ל כתובה לבתולה גם זו יש לה כתובה ככתובת הבתולות ע"ש. ועיין בתשו' נו"ב תניינא סי' ל"ג שאף הרמב"ם והטור לאו קאמרי אלא דוקא בנערה שהיה לה קנס אבל בוגרת שאין לה קנס או אפילו נערה אם אין עדים על הבעילה כ"א מפי עצמו ומודה בקנס פטור נמצא שלא חייבו הכתוב קנס וממילא כשנושאה לא חייבו הכתוב כתובת בתולה ולכן אין לה אלא מנה. ובכתובה יכתבו בעולתה.

¹³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעז ב

תרימוז והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ג. נכי חיה

החובל באשה מעוברת¹⁴ והפילה חייב בהמשה דברים חוץ מדמי הולדות, ושמן הנזק כמה נפחתה ע"י ההפלה יותר מאילו היתה יולדת כדרכה¹⁵ ונותן לאשה, וכן הצער¹⁶ משערים כמה תפחת האשה ונכחשת יותר כשהיא מפלת על ידי הכאה משילדה כדרכה¹⁷, והשבת והרפוי¹⁸ לבעל, והבושת חולקים בינה לבין הבעל¹⁹.

ד. שמו דקלא אגב קטינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא

ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא

כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה

הקוצץ פירות אילן²⁰, בין שאכלה הבהמה בין שקוצץ האדם עצמו²¹, יש אומרים²² שאם הוא דקל שאין פירותיו חשובים כל כך, משערין אותו בששים דקלים ע"ג קרקע, ואם פירותיו חשובים משערים הדקל בפני עצמו, ויש אומרים²³ שגם בדקל שנגמר גידולו משערין כמו שהוא, ואם לא נגמר גידולו²⁴ משערין בששים.

¹⁴ שו"ע ונו"כ תכנ א

¹⁵ רמ"א שם, ומדברי המ"מ בשם רש"י משמע שהנזק הוא כשאר נזק, אבל הרמב"ם פירש כמ"ש בברייתא, ומשמע שנוזק זה הוא חוץ מנזק של שפחה העומדת להמכר.

¹⁶ עיין ביוא הגר"א שם ב

¹⁷ שו"ע שם, וכתב היש"ש שמ"מ ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות. וכתב הסמ"ע דלא דמי לנזק דסתם חבלה באשה שיש לבעל חלק בו, דהכא איירי בנזק דהפלה, אבל הט"ז כתב דכיון שנוטל דמי ולדות לא תיקנו לו חלק בנזק, וכעין זה כתב הפרישה באהע"ז שם, דכיון שגילתה תורה שדמי ולדות לבעל משמע דשאר דברים חוץ מבושת הן לאשה.

¹⁸ סמ"ע שם, וכתב הטור שמשערין בשבת ורפוי אם יש יותר ע"י ההפלה מאשר בלידה רגילה, ואם אין יותר פטור

¹⁹ סמ"ע שם סק"ד בשם הטור, והיינו כפי ההכאה אם היתה בסתר או בגלוי.

²⁰ שו"ע ורמ"א שצד ו

²¹ סמ"ע שם יא

²² דעת המחבר שם

²³ דעת הרמ"א שם

²⁴ ובסמ"ע מפרש דברי הרמ"א דקאי אאילן עצמו שתלוי בנגמר גידולו, עד שהיה ראוי לשתלו במקום אחר, או לא. ולכאורה צ"ע מה שייך באילן נגמר גידולו.

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף נט:

הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוהו דבי ריש גלותא וא"ל מאי שנא הני מסאני אמר להו דקא מאבילנא אירושלים אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים סבור יוהרא הוה אתיוה וחבשוה

ה. כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אברה

כתובתה

כבר התבאר במסכת כתובות דף צה. שבעל שמכר²⁵ נכסיו, ואחר כך כתבה אשתו ללוקח דין ודברים אין לי עמך והסכימה למעשה בעלה, אף על פי שקנו ממנה הרי זו טורפת קרקע זו מזה הלוקח בכתובתה, שלא כתבה לו אלא כדי שלא תהא קטטה בינה ובין בעלה ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, ואפילו כתבה לו שלא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אינו כלום, שגם על זה תאמר זה עשיתי גם כן משום נחת רוח לבעלי.

אבל אם קנו מיד האשה תחלה שלא יהא לה שום שיעבוד על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל, אינה טורפת אותו, שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח בעצמה בלא דעת בעלה.

וכן אם כתבה שטר בפני עצמו י"א מועיל אפי' כתבה אחר מכירת הבעל ואינה יכול לומר נחת רוח לבעלי עשיתי שעד כדי כך אינה עושה²⁶. וי"א²⁷ שאינו מועיל.

ואם הוא רוצה ליקח הלואה והיא סלקה כחה מנכסיו ואח"כ לקח הלואה, הרי זה כקנו מידה קודם המכירה²⁸.

²⁵ שו"ע ונו"כ אהע"ז צ יז

²⁶ ב"ש שם סב מתוס' ומרדכי

²⁷ בית מאיר שם שכתב תמה אני איך העתיק דינן ולא במשפט כי מהתו' א"ר של כלום שמקשים ומתרצים לרב דלא ליקשי עלי' מכולהו תנאי שהרי ר"מ לא פליג על ר' יודא אלא משום דכתבה לראשון ולא תתמה משמע אבל לראשון אפילו כתבה כ"ע מודים דיכולה לומר נ"ר ומתירוצי' טעמו דרב אבל שמואל דפליג אדרבה מוכח מזה דאפי' בשטר בפ"ע וא"כ כיון דהרי"ף ורמ' ורא"ש וטור פסקו כשמואל מה לנו בהמר' וההנהגה' שע"כ פסקו כרב ואין הלכה כמותם. וכן דעת ישועות יעקב ס"ק י"ט. ועיין בית יעקב

²⁸ ב"ש שם סב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם מכר²⁹ הבעל ואמר לאשתו לכתוב ללוקח דין ודברים אין לי עמך, והיא לא רצתה ולא הסכימה למעשיו, ואחר כך חזר הבעל ומכר לאיש אחר בין אותה שדה בין שדה אחרת, ואחר שמכר הבעל המכר השני הסכימה היא למעשיו וכתבה ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך, וקנו מידה שאין לה שיעבוד על שדה זו, שוב אינה יכולה למחות ולא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום איבה, שאם היתה מורא איבתו עליה, לראשון היתה עושה, אלא ודאי גמרה והקנתה לשני. ומן הראשון³⁰, י"א³¹ שגובה וי"א³² שאינה גובה.

וכן אם קבלה עליה אחריות בפירוש³³ שאם יבא בעל חוב של בעלה ויטרוף מן הלוקח שהיא תשלם לו, אפילו אם עשתה כן לראשון אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, שמשום נחת רוח בעלה לא היתה עושה כל כך

יש אומרים³⁴ שאם האשה בעצמה קבלה המעות³⁵, גם כן גמרה והקנתה ולא תוכל לומר שוב נחת רוח עשיתי לבעלי שאגב קבלת הכסף גמרה ומקנה³⁶. ואם אמרה³⁷ שאינה מקבלת אלא בשביל שליחות בעלה, יכולה אח"כ לומר נחת רוח וכו'.

אשה שהודית לבעל חוב שהיא חייבת חוב זה שלותה המעות עם בעלה, צריכה לשלם, ואינה יכולה לומר בזה נחת רוח עשיתי לבעלי, שכיון שהודית לבעל חוב בעצמו שהיא חייבת לו והרי היא וכל נכסיה משועבדים לו מעתה, ומה לו ולטענתה שהיא אומרת נחת רוח עשיתי לבעלי, והוא על דבריה סמך ועל פיה הלוח לו, ולא

²⁹ שו"ע ונו"ב שם

³⁰ שו"ע ונו"ב שם ק ג

³¹ אף על גב דיכול לומר לה הנחתי לך מקום לגבות שדה השניה וכן הדין גבי מלוה שכתב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך אין לו על לוקח ראשון כלום מפני שיכול לומר הנחתי לך מקום לגבות וכמו שנתבאר בח"מ סי' קי"א וקי"ח שאני אשה דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים ולא שייך בה למימר את היא דאפסדת אנפשך וכמ"ש התוס' דף צ"ח בשם ר"ת ור"ח וכמ"ש הרא"ש. ח"מ שם כד

³² וכן סתם בח"מ סי' ק"ח כדעת הרמב"ם משום שהראשון מוחזק והמע"ה. ח"מ שם כה

³³ דאע"ג דקיי"ל בכל המכירות אחריות טעות סופר ומן הסתם הוה אחריות שאני התם דאנן סהדי דלא שדי אינש זוזי בכדי כדאיתא בפ"ק דב"מ משא"כ בזה דהיא לא קבלה המעות מן הלוקח. מ"ז שם צ ה

³⁴ רמ"א שם צ יז

³⁵ עיין בס' ישועות יעקב דלאו דוקא דמי שווי המכירה אף בנתן לה סך מועט מהני

³⁶ המעם דהוי כתלוה וזבין אבל אם בחנם הסכימה הוי כתלוה ויהיב. ח"מ שם נט, עיין בית מאיר שפקפק על דין זה וגם לדעת צ"ע בזה דמאי שייך תליה וזבין דשם המעם דמחמת זוזי גמרה ומקנה וכאן דהדמים שייכים להבעל לא קא גמרה ומקני, מיהת גוף הדין מצאתי בב"י ח"מ סימן קי"א שמביא כן בשם בעה"ת ודו"ק. שי למורה

³⁷ מ"ז שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שייך טענת נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהוא רוצה למכור והיא שותקת ואינה מעכבת.

נוהגים כשקונים מהבעל קרקע, קונים גם בקנין סודר מהאשה, וכותבין בשטר שקנו מידה³⁸.

ו. פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים

כבר התבאר לעיל דף נה: שבהמה שאכלה³⁹ פירות שדה מחוברים, ועדיין צריכים לקרקע, אמרו חז"ל ששמן הנזק בששים⁴⁰, אך אם אכלה פירות תלושים⁴¹, או אפילו מחוברים שאינו צריכים לקרקע, שמין כפי שווים ומשלם הנזק.

ז. המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתו בהמתו של בעל השדה פטור ואם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב ... בנטר בי דרי עסקינו דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא

³⁸ ערוה"ש חו"מ סימן קצא סעיף חו"מ פ"ת שם ב שהביא מנחלת שבעה בענין נוסח שמירות שלנו שמבואר בשטר המכר שהאיש והאשה קיבלו עליהם אחריות, שכותבין, וכן אמרו לנו הו"ג אחריות שטרא דנא כו', אי אתרמי שטרפו הקרקע מן הלוקח, אי גובין לו מן האשה. והביא שם דברי הבית שם ס"ג שכתב דלפי מה שנוהגין עכשיו שכותבין אחריות וגם קונים מן האשה והדר מבעל, מזה מוכח דאחריות שכותבין בשטר לא קאי אלא על האיש ולא על האשה, דאם אחריות קאי על שניהם היו יכולים לעשות קנין אפילו מן האיש תחילה אלא הקנין שעשתה היא אינו אלא שהיא אינה יכולה לערער ואחריות דנפשה סילקה ולא שהיא מקבלת אחריות.

³⁹ שו"ע ונו"כ שצד ד
⁴⁰ הוא לפעמים קולא למזיק ולפעמים חומרא, שאם השדה גדולה שיעור הפחת מועט, ואם השדה קטנה היה שיעור הפחת מרובה, ונתנו חז"ל שיעור ממוצע שלעולם משערין לפי ששים, ולכאורה נראה דלאו דוקא בנזקי שן הדין כן, והמור הביא דעת הרא"ש שמנכין עוד כמה הרויח בעל השדה כמה שלא הוכחשה שדהו ע"י שלא נשארו הפירות עד שנגמרו, ודעת הרמ"ה שאין מנכין ריוח זה, וכתב הב"י שמדברי הר"ף והרמב"ם שלא הזכירו דין דכחש גופני, משמע דס"ל כהרמ"ה, וכן סתם בשו"ע ולא הביא דעת הרא"ש, והדרישה כתב שגם מדברי המור נראה שלא הסכים לדעת הרא"ש, עיין שם.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף יג: יד. שהשן הרגל והקרן שהזיקו ברשות שמויחדת למוזיק, ואין רשות לניזק, כולם פטורים.

וכבר התבאר לעיל דף מז: שלפניכך הנכנס לרשות⁴² חבירו שלא ברשות⁴³ והזיקתו בהמתו של בעה"ב, או הכנים פירותיו⁴⁴ לחצר חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעה"ב⁴⁵, פטור, ואם הוחלקה בהם והזיקה בהמתו של בעל הבית, בעל הפירות חייב. כמו שיבואר להלן.

הכנים פירותיו או שורו ברשות והזיקו ע"י בהמת בעה"ב, נחלקו הפוסקים, יש אומרים⁴⁶ שבעל החצר פטור אא"כ קיבל עליו בפירוש לשמור⁴⁷ הפירות או השור, ויש אומרים⁴⁸ שבנתינת רשות להכנים ה"ז כאילו קיבל עליו שמירה, ואם נכנס⁴⁹ ברשות, והזיק הוא עצמו, בעה"ב חייב.

ואם הכנים פירותיו לגדיש של חבירו ברשות ויש שם שומר, לכו"ע חייב בעל הגדיש⁵⁰. שהשומר בגרנות כיון שאמר לו הגדש בכאן, כמי שאמר לו: הגדש ואני אשמור לך, הוא חשוב.

⁴² שו"ע ונו"כ שפ"י

⁴³ שאומר לו אילו לא נכנסת לרשותי לא הגיע לך הנזק, ובמה שתמה הרמ"א על לשון הרמב"ם והשו"ע, עי' בסמ"ע וט"ז ובאה"ג מ"ש בזה

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שצ"ג א"ד

⁴⁵ וכתב הרמ"א שאפי' היה בעל החצר טוחן בשכר וזה הביא לטחון שישתכר בעל החצר מיקרי שלא ברשות, כמבואר להלן, ויש לעיין מ"ש מהא דסימן תכ"א סעיף ט' ובסמ"ע שם גבי נכנס לחנותו של נגר דהוי כנכנס ברשות.

באור שמה פ"ג מה' נזקי ממון מסתפק בהכנים פירותיו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעה"ב, אם חייב עכ"פ במה שנהנית, או דילמא הוי כאילו המכנים האכילם, וגם מדין יורד פטור שהרי לא נתכוין להשבית, ומצדד לפטור וסיים בצ"ע, עיין שם.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שצ"ג א' ושצ"ח א' כדעת רבי

⁴⁷ שכל שלא קיבל עליו לשמור אמרינן שלא נתן לו רשות ויתחייב בנזקין. ויש לעיין לדעת השו"ע שאפילו הכנים ברשות אין בעל החצר מתחייב בנזקין, א"כ גם בנכנס לחצר חבירו והזיק ע"י שורו של בעה"ב יהא בעל החצר פטור, ומסוגית הגמרא נראה שתלוי אם נכנס ברשות או שלא ברשות, וכל שנכנס ברשות חייב בעל החצר, וא"כ מ"ט דרי"ף ורמב"ם שפסקו כרבי שאינו חייב עד שיקבל עליו לשמור, אף על פי שבאדם לא שייך קבלת שמירה, ואדרבה מכאן משמע דכל ברשות מתחייב שלא יזיק הנכנס. ועי' חזו"א ב"ק סי' ד סק"א אם גם בבמה יש לחלק בין הזיק להזיק כמו שחילקו באדם.

⁴⁸ רמ"א שם כדעת חכמים

⁴⁹ רמ"א שם

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שצ"ג ד, ששומר הגרנות מסתמא מקבל עליו לשמור, אף על פי שלא קיבל עליו בפירוש, ועי' בסמ"ע שם סק"ז שהביא דברי הרא"ש שמסתפק בשומר גרנות דאפשר שאף שלא ברשות הוי כסתמא, אבל הט"ז כתב בשם היש"ש דלא מסתבר דבשלא ברשות יהא צד חיוב, ואף הרא"ש לא כתב אלא בלשון אפשר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ופועלים הנכנסים לתבוע שכרם דינם כנכנסים ברשות, וי"א⁵¹ שלעולם לא מיקרי נכנס ברשות, ואפילו אמר לו בעה"ב הן, כל זמן שלא נתן לו בפירוש רשות להכנס.

ח. השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב

כבר התבאר במסכת קידושין דף מב: ולעיל דף כב: שהאומר לחבירו להזיק ממון אחרים⁵², אף על פי שאמר לו שיפטור, פטור האומר שאין שליח לדבר עבירה⁵³, וחייב המזיק, וגם זה האומר לו שותף בעון⁵⁴, ורשע הוא שהכשיל עור וחזק ידי עוברי עבירה⁵⁵, וכן בכל שליח להזיק המזיק חייב והמשלח פטור בדיני אדם, וחייב בדיני שמים⁵⁶.

מסר אש לפקח⁵⁷ שילך וידליק, השליח חייב והמשלח פטור, שאין שליח לדבר עבירה, ומ"מ המשלח חייב מדיני שמים, כשאין לשלוח לשלם⁵⁸, וכן אם מסר אש לשומר, השומר חייב.

ובערוה"ש הביא מדברי הירושלמי שבבית לכו"ע הוי כקבל עליו שמירה, ובשדה לכו"ע לא הוי כקבלת שמירה, ולא נחלקו אלא בחצר, ועיי"ש מ"ש להסביר דברי הירושלמי, וכתב דש"ס דילן ע"כ לא ס"ל לחלק בזה, ולפי"ז אין חילוק בין בית לבין חצר או שדה, אא"כ בשומר בבית הגרנות, ועיי"ש ש"ך סי' רצא סק"ח שמחלק בין בית לחצר כשנתן לו רשות להכניס.

⁵¹ מ"ז שם

⁵² שו"ע ונו"כ שם שפ"ב

⁵³ והב"ח כתב שאם אמר לו בפירוש ע"מ לפטור פטור, ותמה בתרומת הכרי דמה לו להתנות על נזקי חבירו להפטור, ואם מדין שליחות הרי אין שלד"ע, וכתב הט"ז שאפילו אמר בפירוש ואני אשלם פטור, ומשמע שגם מדין ערב פטור, וצ"ע מ"ש מזרוק מנה לים שהביא הרמ"א בסימן שפ סעיף א ב' דיעות, ואפשר שלזה נתכוין הב"ח דמשמע מדבריו שבע"מ לפטור פטור ובסתם חייב, ועיי" תרומת הכרי ובערך ש"י ובד"ג כלל נא סימן כ. ועין באמרי בינה דיני דיינים סימן יז כתב בשם המקנה בקידושין דף ט שלדעת הפוסקים בזרוק מנה לים חייב מדין ערב, ה"נ באומר קרע כסות פלוני ואשלם לך חייב, ועיי"ש מה שדן בזה.

⁵⁴ שו"ע שם

⁵⁵ וכתב הסמ"ע שאע"פ שיודע המזיק שהוא של חבירו קראו עור משום שסובר שיהא פטור, אולם אפילו יודע שלא יהא פטור, או שיודע שהמשלח יהא חייב לשלם יש בזה משום חיוזק מעשה עבירה.

⁵⁶ ומ"מ גרמא בנזקין הוא, כדמוכח גבי שולח את הבעירה ביד חש"ו שחייב מדיני שמים מדין גרמא.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם תיח"ח

⁵⁸ נראה דהיינו כשצוה לו להבעיר, אבל כשלא צוה לו להבעיר, אף על פי שלא מסר לו בתורת שמירה, מסתבר שפטור אפילו מדיני שמים, אלא שלפי"ז צ"ע סיפא דמסר לשומר למה לי, והיה נראה לפרש דרישא מיירי שמסר לפקח שילך ויבעיר, וכמ"ש הרמב"ם זה שהבעיר חייב, ובסיפא איירי שמסר לו אש מבושרת. פתחי חושן חלקו פרק ט הערה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מסר גחלת⁵⁹ ביד חרש שומה וקטן, פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים. ועיין להלן.

ט. אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב

שנים שהבעירו אש כאחת, שניהם חייבים⁶⁰.

הביא אחד⁶¹ אש והשני הביא עצים והניחם על האש, או שהאחד הביא עצים ובא השני והבעיר העצים, האחרון חייב שאש בלא עצים הולך ונכבה, וכ"ש עצים בלא אש אינם כלום.

עשה האחד⁶² אש ובא השני והוסיף, אם היה באש שעשה הראשון כדי להגיע למקום שהזיק, הראשון חייב⁶³, ואם לאו השני חייב, והראשון פטור. ואם הדבר ספק שניהם פטורים שכל אחד יכול לומר הבא ראייה שאני עשיתי הנזק, ומ"מ שניהם חייבים מדיני שמים⁶⁴.

י. בא אחר וליבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ז

⁶⁰ ערוה"ש תיח סעיף כט.

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם ט

⁶² שו"ע ונו"כ שם י

⁶³ בשו"ע סתם ברישא וכתב הראשון חייב ולא ביאר מה דינו של השני, ובאמת נחלקו בזה הראשונים, בסוגיא (דף י) גבי מרבה בחבילה עיין בתוס' דהיינו ששניהם ישלמו, והרא"ש מפרש בסוגיא מאי קעביד דהיינו שהראשון חייב. וכתב הגר"א בסימן שצו שפירש כן מכח קושית התוס'. ולפי פירושו אין נ"מ בין הוסיף השני שיעור שילך ויזיק או לא, דכל שהראשון עשה שיעור הוא לבדו חייב, אבל הרשב"א וכן בש"מ בשם רבינו ישעיה ורבינו פרץ כתבו שבאמת יש חילוק כמה הוסיף השני, שאם הוסיף עץ אחד באמת פטור, אבל הוסיף שיעור שילך וידליק שניהם חייבים, כמו בחופר בור עשרה ובא אחר והשלים לעשרים. ועיין בקצה"ח סימן שצ סק"ז. ובחזו"א ב"ק סימן יא סק"ה ועי' פעמוני זהב, קהלות יעקב ב"ק סימן כ ובדרכי דוד בסוגיא, ובפתחי חושן חלק ו פרק ט הערה יט

⁶⁴ ערוה"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הבעיר אש שלא היתה יכולה להזיק כי אם ע"י ליבוי, ונתלבתה האש ע"י רוח מצויה, חייב⁶⁵, יבואר להלן דף ס. בעזה"ת ואם ע"י רוח שאינה מצויה פטור⁶⁶. היתה רוח שאינה מצויה⁶⁷ מנשבת כבר בשעה שהבעיר, חייב⁶⁸.

בא אחר וליבה⁶⁹ האש שבלי ליבוי לא היה מזיק, המלכה חייב. ובעל העצים והאור פטורים, כיון שמכחם לבד לא היה מזיק.

יא. לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו

מה שהתבאר שמסר גחלת⁷⁰ ביד חרש שוטח וקטן, פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים, שכן דרך גחלת להכבות מאליה, ולפיכך אם מסר להם שלהבת חייב⁷¹ אף מדיני אדם⁷².

⁶⁵ רמ"א שם ט

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

⁶⁷ וכתב הסמ"ע בשם המ"מ דרוח שאינה מצויה היינו שאין העולם מתנהג בה תמיד אלא לפעמים, אף על פי שהוא בא בעתים הרבה, ואצ"ל רוח סערה שאינו נושבת אלא לעתים רחוקות.

⁶⁸ רמ"א שם דהא דפטרינן ברוח שאינה מצויה הוא משום דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה שתבא, אבל כשכבר הרוח בעולם, הו"ל לאסוקי אדעתיה יותר מרוח מצויה שבאה אח"כ עיין יש"ש

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

⁷¹ בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחש"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלח משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחר מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע.

⁷² שמעשיו גרמו. ונראה דלאו מדינא דגרמי היא, אלא כאש ממש, שהרי גם כשמסר בידם ח"ו ברוח מצויה, ובערוה"ש כתב דהוי ברי הויקא, ומשמע שמדינא דגרמי הוא. ועי' קצה"ח סי' שפו, וצ"ע. בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחש"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלח משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחר מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע. ועיין פתחי חושן שם מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

